

וחד אמר: אפילו גחלים לוחשות נמי מותרין! לדברי הכל הרי הן כאפר, ופקע איסורן.

והוינן: בשלמא למאן דאמר "גחלים לוחשות אסורין", שפיר אסר רבי את הפת הנאפית על גביהן, משום דיש שבח עצים בפת! ועדיין עצים הן, ולא אפר.

אלא למאן דאמר "אפילו לוחשות מותרות", פת דאסר ברישא משום ד"יש שבח עצים בפת", לרבי, היכי משכחת ליה? והא לאו עצים נינהו אלא אפר בעלמא.

אמר רב פפא: משכחת לה כשהעצים הבורעים עדיין בעין, ועוד לא נעשו גחלים. ואבוקה יוצאת מהן כנגדו [כנגד הפת] ואופה אותה<sup>(11)</sup>.

ותמהינן: מכלל, דרבנן דפליגי עליה דרבי, כז-ב- שרו אפילו כשאבוקה כנגדו! משום דסבירי

כצורתה, והיה פוסק לאיסור כרבי, היו באות מתוך זה לידי טעות, והיו פוסקים בכל מקום כרבי, אף כשהוא נחלק על הרבים.

שנינו לעיל: בישלה [לפת] על גבי גחלים של ערלה וכלאי הכרם, לדברי הכל הפת מותרת!

רב יהודה אמר שמואל, ורב חייא בר אשי אמר רבי יוחנן, נחלקו בביאור דין זה.

חד אמר: לא שנו בהפת מותרת, אלא כשבישלה על גבי גחלים עוממות [כבויות]! שאף רבי מודה בהם שכבר פקע איסורם. לפי שדינם כאפר איסורי הנאה הנשרפין, שהוא מותר.

אבל גחלים לוחשות [בוערות, שנראות כמתנענעות ולוחשות זו לזו] אסורין! לפי שאינן ככלל אפר, ועדין לא פקע איסורם. הלכך, הפת שנאפתה בהם, אליבא דרבי היא אסורה.

דהוא משום שאין איסור גורם אלא מדרבנן. מיהו, הוכיחו מדברי הגמרא שם לא כך. ויעוין בתשובות אבני מילואים סימן ו, שכתב לבאר [על פי דברי הכסף משנה], דבישן שלא הוצן יש להתיר, משום דלעולם הוי זה וזה גורם. שהרי איכא נמי גורם דתנור דהיתרא. אלא דבאבוקה כנגדו אסרינן, משום דעדיף מגורם דעלמא, כיון שניכרת ההנאה [יעוין לעיל כו ב בהערה 13 בשם הר"ן]. אבל כשסילק את העצים, שוב יש להתיר משום זה וזה גורם.

מיהו מדברי הרמב"ם פרק טז ממאכלות אסורות הלכה כ"ב, נראה דאף בחדש שלא הוצן, אם גרף את העצים, הפת מותרת. ובהכרח שהחום עצמו, אף שבא מעצי איסור בעודם בעין, כיון שהלכו עצי האיסור דינו כאפר המותר

וכתב הכסף משנה, דמפרש רבינו, דהא דקאמר בלישנא בתרא, דקדירה אסורה משום דקיבלה בישולא מקמי דניתי עצי היתר, איירי באופן שקודם בישלה בעצי איסור, ואחר כך הוסיף עליה עצי היתר. ונגמר הבישול מחמת שניהם. ולא מקילינן ב"זה וזה גורם", אלא כששניהם גורמים בבת אחת. אבל אי קודם גרם גורם האיסור, לא מהני מה דנצטרף אחר כך אליו גורם היתר.

11. ולקמן עה א מבואר, דכל שגרף את עצי האיסור, וכבר אין אבוקה כנגדו, שרי. ואפילו שהחום שישנו עתה בתנור בא מאבוקת העצים, הפת מותרת.

ויעוין בתוספות שם, שתמהו בזה. וכתבו,

**בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא: תנור שהסיקו בעצי הקדש, ואפה בו בהיסק זה את הפת, מהו?**

לרבי, הפת ודאי אסורה, שהרי יש שבח עצי הקדש בפת. אבל לרבנן דשרי בקמייתא [בקליפי ערלה] את הפת, ולית להו "יש שבח עצים בפת", מאי דינא בעצי הקדש? (2)

**אמר ליה רב חסדא: אף לרבנן הפת אסורה.** וחומר דין ההקדש משאר איסורי הנאה. (3)

להו, דאין השלהבת באה מהעץ בעודו בעין, אלא מהמשהו שכבר נשרף ופקע איסורו [תוספות].

ואם כן, **אלא עצים דאיסורא** דאסורים בהנאה, לרבנן, היכי משכחת להו? והרי לעולם הנאת ההסקה מותרת.

**אמר רב אמאי בר חמא:** משכחת להו **בשרשיפא** [כסא]! שאם התקין כסא או הדום לרגליו מעצים האסורים בהנאה, אסור אותו כסא בישיבה. שהרי הוא נהנה מהעצים בעודם בעין. (1)

בהנאה [ובגוף סברה זו נתלבטו התוספות שם]. ויעוין שם היטב באריכות דבריו.

1. רש"י. ומהר"ם חלאווה פירש, דבעי, עצים דאיסורא היכי משכחת לה שיאסרו את הפת הנאפית בהם. ומשני בשרשיפא. דכיון שהוא כלי, אף על פי שהוא דולק עדיין חשיב איסורו בעין.

2. וקשה, הרי כל טעמא דרבנן דאמרי הפת מותרת, משום שהיא נאפית מהעצים לאחר שנשרפו, ואפר איסורי הנאה מותר. אבל אפר הקדש אסור. ואם כן, היאך תיסק אדעתין דתהיה הפת מותרת לחכמים?

לכן נראה, דלא מיבעיא לן, אלא באפה את הפת בחדש שהוצן, או בישן שלא הוצן, דהוה ליה זה וזה גורם. וקאי ארבנן דשאור, דאמרי "זה וזה גורם מותר". מהרש"ל.

והקשה עליו המהרש"א, אם כן לוכח מעבודה זרה דאף היא לא בטלה באלף, ואפילו הכי פשיטא לן לעיל דתליא בפלוגתא דזה וזה גורם.

לכך פירש, דלעולם מיבעי לן בדין שבח עצים בפת. ואכתי לא אסיק אדעתין דאפר הקדש

אסור.

ויעוין בתשובות אבני מילואים סימן ו, שכתב ליישב קושית המהרש"א, על פי הר"ן [הובא לעיל כו ב הערה 15]. דטעמא דזה וזה גורם מותר הוא מטעם ביטול, דמהאי טעמא לא מהני היתר זה בהקדש, משום דלא בטיל אפילו באלף. אבל עבודה זרה שאני. ואף דקיימא לן דאף עבודה זרה לא בטלה, אין זה כי אם בנפול ההיתר לתוך האיסור. אבל בנפול איסורא לגו היתרא בטיל. ואף לדעת הר"ן דלא פסק כן, יש לומר דדוקא עבודה זרה בעינא לא בטלה. אבל גורם בעלמא בטל.

3. וכתב הטור ביורה דעה סימן קמב בשם הרמ"ה, דאף על גב דקיימא לן "זה וזה גורם מותר", עבודה זרה שאני. ואף תנור ישן שהסיקו בעצי אשירה ואפה בו את הפת, אסורה. ואפילו באין אבוקה כנגדו.

ותמה עליו הבית יוסף מהא דאיתא בעבודה זרה, דגינה שנודבלה בזבל עבודה זרה מותרת. משום דזה וזה גורם מותר.

וכתב הש"ך שם בס"ק י, דגם הרמ"ה מודה בעבודה זרה, דזה וזה גורם מותר. ולא חילק בינה לשאר איסורים, אלא לענין "אין אבוקה

אמר רב פפא: הכא בעצי שלמים עסקינן. שהתפיס בעצים קדושת דמים, להביא מדמיהם שלמים. ואין דין מעילה בשלמים, משום דקדשים קלים נינהו, ולא קרינן בהו "קדשי ה'". מיהו, איסור הנאה ודאי יש בהם. וכן הוא דין העצים שנתפסו בקדושת דמי שלמים, דאיסור יש בהם, אבל אין בהם דין מעילה.

ופשיט ליה רב חסדא, דאין העצים מתחללים על ידי המסיק, משום דלא מעל. ואלבא דרבי יהודה דאמר: הקדש, במעילת שוגג הוא מתחלל. אבל במעילת מזיד אינו מתחלל!

במזיד, מאי טעמא לא מתחלל? — כיון דלאו בר מעילה הוא — [שהרי אין חיוב קרבן מעילה במזיד, אלא בשוגג]. הלכך לא נפיק לחולין במעילת מזיד.

ולפי זה, המועל בקדושת שלמים נמי — כיון דלאו בר מעילה נינהו [דהרי לא קרינן בהו "קדשי ה'"], לא נפקא לחולין כשמעלו בהם.

ומקשינן: וכי כל היבא דמועל המסיק, נפקי העצים לחולין?

ותמה עליו רמי בר חמא: ומה בין פת זו שנאפתה בעצי הקדש, לפת שנאפתה בעצי ערלה?

אמר רבא: הכי השתא! הא ודאי הקדש חמיר טפי. שהרי ערלה בטיילה בתערובת של מאתיים חלקים של היתר כנגדה. אבל הקדש, אפילו באלף חלקי חולין כנגדו לא בטייל. (4)

אלא אמר רבא: אי קשיא ליה לרמי בר חמא על דברי רב חסדא שאסר את הפת, הא קשיא ליה:

והלא מעל המסיק בעצי ההקדש, ונתחייב בחיובי מעילה משעה שנטלן להסיק בהם. (5) וכל היבא דמועל המסיק, נפקי להו העצים לחולין.

וכדתנן: אין מועל אחר מועל אלא בבהמת קרבן וכלי שרת בלבד. שכל הקדש שאינו קדוש קדושת הגוף אלא קדושת דמים בלבד, המועל הראשון הוציאו לחולין, ושוב אין מועלין בו.

וכיון שיצאו העצים לחולין מיד כשמעל בהם המסיק, איך יאסרו לאחר מכן את הפת שנאפית בהם?

על ידי חילול. תוספות.

ולהמבואר לעיל [הערה 2] בשם האבני מילואים, לא קשה מידי. דלאו משום קולא וחומרא אתינן עלה.

5. ומוכח מכאן, דעל עצם ההיסק מתחייב משום מעילה, אף קודם שהגיעתו ההנאה מההיסק. ולא דמי למזיק הקדש דפטור. דכיון שעושה כן על מנת ליהנות, חשיבא עצם ההסקה כהשתמשות לצורכו. קובץ שיעורים.

כנגדו". דבעבודה זרה אסורה הפת אף באפאה על גבי גחלים, משום דאפרה אסור.

ואותו נידון איכא גם לענין חמץ בפסח. שאף הוא לא בטל. ויעוין במגן אברהם סימן תמו. והכל תלוי בפלוגתת המהרש"ל והמהרש"א בפירוש איבעיית הגמרא לענין הקדש [ויעוין בהערה 2].

4. תימה, מה חומרא היא זו? הרי מה שהקדש לא בטייל, היינו משום דהוא דבר שיש לו מתירין

[באותו אפר] שטעונוין גניזה! והיינו אפר של תרומת הדשן. שלא היתה מעילה בשריפתו, אלא נשרף על גבי המזבח כמצותו.

ואסור להנות בו, כדתניא: כתיב בדשן, "ושמו אצל המזבח".

ודרשינן: "ושמו" — בנחת. "ושמו" — כולו. "ושמו" — שלא יפזר אותו, אלא יניחו צבור. "ושמו" — שלא יהנה ממנו.

שנינו במשנה: רבי יהודה אומר: אין ביעור חמץ אלא שריפה!

תניא: אמר רבי יהודה: אין ביעור חמץ אלא שריפה.

והדין נותן כן. שקל וחומר הוא מהנותר מבשר הקדשים<sup>(8)</sup>.

והא תניא: כל איסורי ההנאה הנשרפין, אפרן מותר בהנאה. חוץ מעצי אשירה! וילפינן כן, מדכתיב בעבודה זרה "לא ידבק בידך מאומה מן החרם".

ואפר הקדש לעולם אסור.

[ודוקא בהקדש הוא אסור לעולם. אבל עצי אשירה, אם שרפם העכו"ם, הרי הם מותרים. משום שהעכו"ם יכול לבטל את העבודה זרה<sup>(6)</sup>].

ואי כדקא אמרת, דעל ידי מעילה נפק לחולין, הרי נתחללו העצים משעה שנטלום לשורפן, ואמאי אפרן אסור?

אמר רמי בר חמא: הכא במאי עסקינן, כגון שלא מעלו בהם אלא שנפלה דליקה מאיליה בעצי החקדש. דליכא איניש דנמעול בהו.<sup>(7)</sup>

רב שמעיה אומר: הכא במאי עסקינן, באותן

8. והמקור חיים [סימן תלא] העלה, דחייב השריפה אינו דין ב"תשביתו". אלא דמלבד ה"תשביתו", איכא בחמץ חיוב ביעור ככל איסורי הנאה שבתורה, שיש מהם שנשרפים ויש מהם שנקברים. וליף רבי יהודה מנותר, דאף חמץ הוא מאיסורי הנאה הנשרפים.

ולפי זה כתב לחדש, דאף לאחר הביטול, דכבר נפטר מן ה"תשביתו", אכתי מחויב הוא לרבי יהודה בשריפה, ולחכמים בקבורה, כדין שאר איסורי הנאה.

והוכיח כן מהא דאפר החמץ מותר לרבי יהודה משום דנעשית מצותו. ולא שנא בין קודם שביטלו, לאחר שביטלו.

ויעוין באחיעזר [חלק ג סימן א] שהוכיח שלא כדבריו, מהא דאיתא "חמץ של נכרי שלא קבל עליו אחריות, עושה לו מחיצה ודיו". והרי

6. תימה, הרי מבואר בתמורה דאיירי באשירה של נכרי. ומשום כן לא קתני ביה "לעולם". לפי שיש לה היתר על ידי ביטול. ואם כן, אף בשנשרפה מאליה יהיה האפר מותר. שהרי עבודה זרה של גוי שנשתברה מאליה, מותרת. תוספות.

ויעוין בפני יהושע, שהקשה בשם המגיני שלמה, הא כקושיה זו מקשה הש"ס בכמה מקומות. ומשני רבא, דטעמא משום גזירה, שמא מגבה לה [ויזכה בה ותיעשה עבודה זרה של ישראל], והדר מבטל לה. ומאחר דכבר של ישראל הוא, אין לה ביטול.

ויעוין שם, במה שתירץ בזה.

7. וקצת קשה, אכתי איך קתני "לעולם אסור". הא לאחר שיהנה מן האפר, יצא לחולין על ידי מעילה. מהרש"א.

שהרי החומר שאתה מוסיף עליו גורם לבסוף להקל בו.<sup>(10)</sup>

ואף כאן, אם אתה מצריכו בדוקא שריפה, סופו שבא לידי קולא.

שהרי אם לא מצא עצים לשורפו, יהא יושב ובטל,<sup>(11)</sup> ולא יבערנו בדבר אחר.

אבל לולא הקל וחומר, לא היתה מתבטלת

ומה נותר, שאינו ב"בל יראה" וב"בל ימצא"<sup>(9)</sup>, ואפילו הכי הוא טעון שריפה – כדכתיב "והנותר מבשר הזבח, ביום השלישי באש ישרף" – חמץ, שישנו ב"בל יראה" ו"בל ימצא", לא כל שכן שהוא טעון שריפה!

אמרו לו חכמים: כל דין קל וחומר, שאתה דן בתחלתו להחמיר על הדבר החמור וליתן בו חומר אחר, וסופו של דין זה להקל, אינו דין.

קודם זמנו מותר בהנאה. שאגת אריה סימן פז. והפני יהושע כתב ליישב, דבלאו הכי אין אפר הנקברים אסור בהנאה אלא מדרבנן. שהרי שלא כדרך הנאה הוא.

11. וצריך עיון לדעת הרמב"ן, דאינו עובר על חמץ שלו שאינו ברשותו, למה לרבי יהודה יהא יושב ובטל? והרי הוא צריך להוציא מביתו כדי שלא לעבור על לאו ד"בל יראה", או על עשה ד"תשביתו". נמצא דאינו מקל יותר מחכמים. שהרי אף לחכמים סגי בהכי.

והנראה בזה, דאף לרמב"ן לא מהני הוצאה מרשותו, אלא רק כדי שלא לעבור ב"בל יראה". אבל מצות "תשביתו" אינו מקיים בכך. ואם היה החמץ ברשותו לאחר חצות, שכבר נתחייב ב"תשביתו", שוב לא מצי פטר נפשיה על ידי הוצאה מרשותו.

וכן מוכרח מהא דלרבנן מטילו לים. דאי סגי בהוצאה מרשותו, למה ליה להטילו לים? הרי מרגע שהוציא מביתו כבר יצא ידי חובתו. ואדרבה, יש להקשות להחולקים על הרמב"ן, מאי השיבו חכמים לרבי יהודה? הא ודאי אף לרבי יהודה צריך לבערו בכל דבר, כדי שלא לעבור ב"בל יראה". ואף שאינו מקיים בכך את ה"תשביתו".

[ולשיטת ר"י לקמן כט ב, דהמשהה חמץ על

אף חמץ נכרי אסור בהנאה. ולמה לא יתחייב לבערו כשאר איסורי הנאה? אלא בהכרח דאין נוהג דין איסורי הנאה בחמץ. מפני שאין איסורו איסור עולם. ולאחר זמנו הוא חוזר להיתרו.

מיהו, לרבי יהודה דאית ליה דחמץ ישראל שעבר עליו הפסח אסור מן התורה, יש מקום לדברי המקור חיים הנ"ל.

9. ואף דקאמר לקמן ד"בל תותירו" דנותר הוי דומיא ד"בל יראה", מכל מקום חמץ חמיר טפי. שהרי בנותר הוא עובר רק ברגע הראשון כשהותר. אבל לאחר מכן כבר אינו עובר. מה שאין כן חמץ, שעובר עליו כל רגע ורגע. תוספות.

10. ולא חשיב "סופו להקל" בכך שאם מצותו בשריפה יהיה אפרו מותר, ואם השבתתו בכל דבר, אפרו אסור [יעוין לעיל, כא ב הערה 17]. מהר"ם חלאווה.

והוסיף השפת אמת לבאר בזה, דכיון שעיקר דין שריפה הוא חומרא, שייך לדונו בקל וחומר, אף שנמשך מזה קולא. מה שאין כן קולת "יושב ובטל", היא קולא בעצם דין השריפה.

מיהו לשיטת רש"י בדוקא קודם זמן איסורו מצותו בשריפה, בלאו הכי אתי שפיר. דאז לכולי עלמא אפרו מותר. וכדאיתא לעיל [שם], "חרכו

אכתי אתי לידי קולא. וכגון במי שרוצה לצאת בשיירה תוך ל' יום שקודם הפסח. שכבר חלה עליו חובת ביעור. ואם אין לו עצים, לרבנן ישבית את חמצו בכל דבר. ואילו לרבי יהודה, יהיה יושב ובטל, ולא יבערנו<sup>(13)</sup>.

חזר רבי יהודה מחמת תשובה זו, ולא דן דין

מצות ביעורו. לפי שהתורה אמרה "תשביתו שאור מבתים" דמשמע – תבערנו בכל דבר שאתה יכול להשביתו! ואם אין לו עצים, יבערו על ידי פירור וזריה לרוח, וכדומה.<sup>(12)</sup>

[ואף על גב דאמרינן לעיל [יב ב], דאף לרבי יהודה, בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר,

חמץ אלא בשריפה, ואף היכא דנפיק מזה קולא. חידושי רבי שמואל.

13. וצריך עיון, לשיטת רש"י דמייירי רבי יהודה דוקא קודם זמן איסורו, מה השיבוהו חכמים ממפרש ויוצא בשיירה תוך ל' יום קודם הפסח? הא קודם זמן האיסור הוא, ואכתי מצי לבטלו. ולמה היא יושב ובטל? והרי גם לחכמים סגי ליה בביטול, ואין צריך לעשות יותר מכך שום דבר.

ויש ליישב, דהשיבוהו חכמים מחמץ שלא שייך בו ביטול. וכגון חמץ של אחרים שקבל עליו אחריות. שהרי ביטול מטעם הפקר הוא. ובין כך אין חמץ זה שלו. אלא משום גורם לממון הוא חייב. ומאי יהני ליה ביטול? הא אכתי גורם לממון הוא לו. שאגת אריה סימן עז.

והמקור חיים שם כתב, דלרבי יהודה, אף אם יבטל או יפיר, מכל מקום מיקרי יושב ובטל. ואף דגם לחכמים אינו צריך לעשות יותר מכך, אבל לחכמים איכא בזה קיום ד"תשביתו". ולרבי יהודה הוא מתבטל מקיום המצוה.

עוד כתב ליישב, על פי מה שחידש [יעוין בהערה 1] דאף לאחר הביטול בעינן ביעור מן התורה, לרבי יהודה בשריפה ולחכמים בפירור. כדין שאר איסורי הנאה. ועל זה השיבוהו חכמים, לדבריהם היא יושב ובטל מלקיים דין זה. ויעוין באחיעזר שם שתמה עליו, הא על חיוב שריפת איסור הנאה אינו עובר בכל רגע,

מנת לבערו אינו עובר, לא קשה מידי].

ויש ליישב, דמשכחת לה בחמץ של אחרים. דמשום "בל יראה", סגי ליה ביחוד בית, כדאייתא לעיל [ו א]. אבל אם לא יחד לו בית עד לאחר זמן האיסור, תו לא מהני יחוד בית כדי לפוטרו מ"תשביתו". ובכהאי גוונא מיקל רבי יהודה יותר מחכמים. דלחכמים, יבערו בכל דבר. ואילו לרבי יהודה היא יושב ובטל. שאגת אריה סימן פג.

12. ובירושלמי איתא, אית תנא דתני: עד שלא הגיע זמן ביעורו אתה מבערו בכל דבר. משהגיע זמן ביעורו, אתה מבערו בכל דבר. והיינו כרבי יהודה.

ואית תנא דתני: עד שלא הגיע זמן ביעורו אתה מבערו בשריפה. משהגיע זמן ביעורו, אתה מבערו בכל דבר. והיינו כרבנן.

העולה מזה דאף לרבנן איכא דין שריפה. ומדברי המאירי לעיל [יב ב] משמע, דאף לרבנן איכא דין שריפה, בין קודם זמן הביעור ובין לאחריו. אלא דאם לא מצא עצים, קודם זמן האיסור ימתין עד שימצא עצים. אבל לאחר הזמן לא ימתין, כדי שלא לבטל מצות השבתתו. ורבי יהודה סבר דאף לאחר הזמן ימתין לעצים. העולה מזה, דאף חכמים מודים לקל וחומר מנותר. אלא אית להו שלא בא דין זה להקל ולהפקיע דין השבתה בכל דבר. אלא רק להחמיר, ולהוסיף מלבדו עוד דין נוסף דשריפה. אבל רבי יהודה יליף מנותר לגמרי, דאין ביעור

שהנותר אסור בהנאה ובאכילה, ועניוש כרת על אכילתו. ואף חמץ אסור באכילה ובהנאה, ועניוש כרת על אכילתו. הלכך ילפינן להו מהדדי. מה מצינו בנותר שהוא בשריפה, אף חמץ הוא בשריפה.

מה שאין כן שור הנסקל, שאין עניוש כרת על אכילתו.

אמרו לו חכמים: חלבו של שור הנסקל יוכיח, שהוא אסור באכילה ובהנאה [משום איסור שור הנסקל], ואף עניוש כרת על אכילתו [משום איסור חלב]. ואפילו הכי אין הוא טעון שריפה. והכי נמי נימא בחמץ.

חזר רבי יהודה ודנו לחמץ בשריפה מדין כז-א אחר: נותר ישנו ב"בל תותירו", כדכתיב ביה "לא יניח ממנו עד בקר". ואף חמץ ישנו ב"בל תותירו". כדכתיב ביה "לא יראה" ו"לא ימצא". מה מצינו בנותר שהוא בשריפה, אף חמץ בשריפה!

שנחלקו חכמים ורבי יהודה בסוף תמורה, באשם תלוי [שבא על ספק איסור כרת, כגון שחלב ושומן לפניו, ואכל אחד מהם, ואינו יודע איזה מהם] שאירע בו פסול, או שנעשה נותר<sup>(1)</sup>. לרבי יהודה אינו בשריפה אלא בקבורה. ויליף כן, מדכתיב "ושרפת את הנותר באש כי קדש הוא". ודריש, "הוא" בשריפה, ואין אשם תלוי וחטאת

זה בקל וחומר.<sup>(14)</sup> אלא דנו בדין אחר של בנין אב [מה מצינו]. וכיון דלאו קל וחומר הוא, לא אכפת לן בכך שסופו להקל. שהרי גזירת הכתוב היא. ויש לנו להשוות חמץ לנותר בין קולא ובין לחומרא.

וכך דן: הרי נותר אסור באכילה, ואף חמץ אסור באכילה. מה נותר בשריפה, אף חמץ בשריפה!

אמרו לו חכמים: נבילה תוכיח, שאף שהיא אסורה באכילה, אינה טעונה שריפה. ואף חמץ אינו טעון שריפה.

אמר להן רבי יהודה: הפרש יש בין נבילה לנותר וחמץ.

שהרי נותר אסור באכילה ובהנאה. וכן חמץ אסור באכילה ובהנאה. ושפיר ילפינן ליה מנותר: מה נותר בשריפה, אף חמץ בשריפה.

מה שאין כן נבילה, שאינה אסורה אלא באכילה בלבד, אבל מותרת היא בהנאה.

אמרו לו חכמים: שור הנסקל יוכיח, שאף שהוא אסור באכילה ובהנאה, אינו טעון שריפה. ואף בחמץ נימא כן.

אמר להן: הפרש יש בין חמץ ונותר לשור הנסקל.

ומותר להשהותו בינתיים. ולא שייך לומר על זה "יושב ובטל".

14. ובסוכה [לג ב] דן רבי יהודה מקל וחומר, דאין סוכה נוהגת אלא מד' מינין בלבד. והשיבוהו חכמים "כל דין שאתה דן, וסופו להקל, אינו דין". אלמא, לא אכפת ליה לרבי

יהודה במה דסופו להקל.

וצריך לומר, דחזר לדון דין אחר לדברי חכמים. אבל לדידיה מהני אף הקל וחומר. מהר"ם חלאווה.

1. ומפשטא דמתניתין לא משמע מידי דאיירי בנותר. וכן רש"י והרמב"ם בפירוש המשניות